

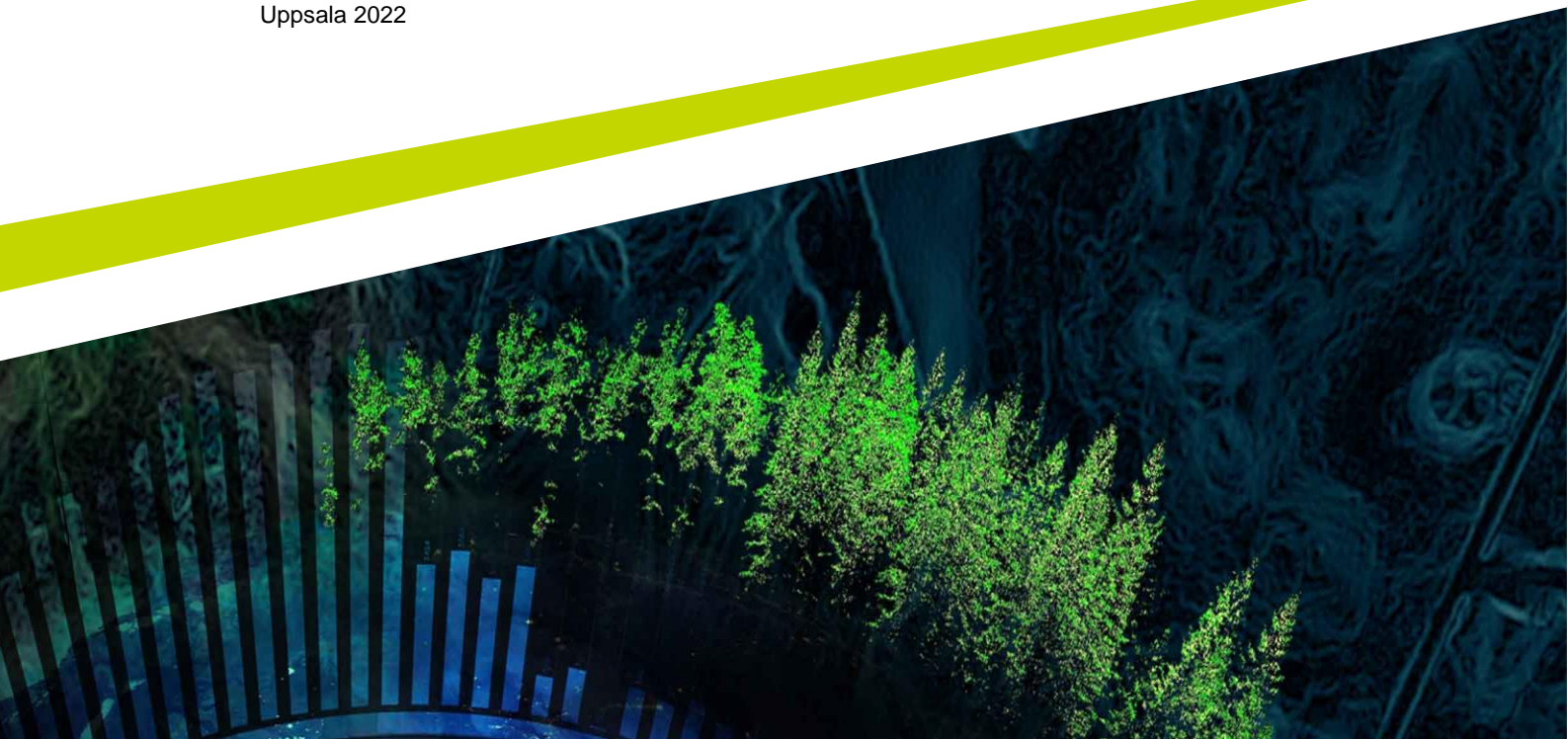

Länsstyrelsens arbete med omhändertagna katter

- beslut om försäljning/överlåtelse eller avlivning

Magdalena Björefeldt

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Uppsala 2022

Länsstyrelsens arbete med omhändertagna katter – beslut om försäljning/överlåtelse eller avlivning

The County Administrative Board's handling of cats taken into charge – decision on sale/relocation or euthanization

Magdalena Björefeldt

Handledare: Katja Lundqvist, SLU, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Examinator: Frida Lundmark Hedman, SLU, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i biologi, G2E
Kurskod: EX0867
Kursansvarig inst.: Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2022

Nyckelord: djurskydd, katter, omhändertagande, omplacering, avlivning, länsstyrelse

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Abstract

In Sweden it is the County Administrative Board's responsibility to control that the animal keepers follow the animal welfare legislation. Sometimes when the animal keepers do not follow the legislation the County Administrative Board decides to take animals into charge. When they do so they also must decide what is to happen with the animals. The different options they have to decide is whether to sell, relocate or euthanize the animal. The aim of this essay was threefold: (1) to create an overview of how many cats three different County Administrative Boards decided to sell/relocate or euthanize, during the time period 2019-04-01 to 2022-03-31, (2) to conclude what motivated the decisions to put down the cats, and (3) to conclude to what extent the decisions to put down the cats correspond with the given laws of this matter. To gain knowledge about this, public documents about the decisions was demanded from the County Administrative Board's, and read through. Further were the decisions compared with laws in the subject. Given the sources of error identified during the work, no definitive conclusions can be drawn regarding the distribution of cats that are sold/relocated or euthanized of the County Administrative Boards. Regarding the second question about what motivated the decisions of euthanizing the cats, it is indicated that most cats are euthanized for medical reasons, then medical and mental reasons, further mental reasons, and a minority of other reasons. Regarding the third and final question, to what extent the reasons for the decision to euthanize cats are in accordance with current legislation, it can be concluded that an overwhelming majority, 98,60% of the decisions, agree with how the decisions are to be made.

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Det svenska djurskyddet	7
1.2 Omhändertagande av djur	7
1.3 Hantering av omhändertagna djur	9
1.4 Övergivna och hemlösa katter	10
1.5 Mer ansvar för Länsstyrelsen.....	11
1.6 Länsstyrelsernas arbete kritiseras	12
2. Syfte och frågeställningar	14
2.1 Syfte	14
2.2 Frågeställningar	14
3. Material och metod	15
3.1 Insamling av data	15
3.2 Bearbetning av data	16
4. Resultat	18
4.1 Hur många av de katter som länsstyrelserna omhändertar beslutas att omplaceras respektive avlivas under tidsperioden 1 april 2019 – 31 mars 2022?.....	18
4.2 Vilka motiveringar ligger till grund för besluten att avliva katterna?.....	22
4.3 Hur väl överensstämmer motiveringarna till besluten om avlivning med de gällande reglerna för hur dessa beslut ska fattas?	25
5. Diskussion	28
5.1 Resultat	28
5.2 TNR-metoden.....	29
5.3 Metodens för- och nackdelar	30
5.4 Vidare forskning inom området	32
5.5 Disposition och etiska ställningstaganden	33
5.6 Slutsats	33
6. Populärvetenskaplig sammanfattning	34
7. Tack	36
Referenser.....	37

1. Inledning

1.1 Det svenska djurskyddet

Den svenska djurskyddslagstiftningen omfattas av flertalet författningar. Sedan år 1995, då Sverige blev medlem i EU, är det EU-lagstiftning inom djurskyddsområdet som utgör grunden för gällande lagstiftning (Striwing, 2020). De nationella författningar som formulerats kompletterar EU-lagstiftningen och är (1) djurskyddslagen (2018:1192), (2) djurskyddsförordningen (2019:66), och (3) föreskrifter som utfärdats av Jordbruksverket (Striwing, 2020). Enligt 8 kap. 1 § djurskyddslagen (2018:1192), härafter ”DL”, är det de statliga länsstyrelserna som bär ansvaret för den offentliga kontrollen av att djurskyddslagstiftningen efterlevs.

Länsstyrelserna, liksom exempelvis Jordbruksverket, är förvaltningsmyndigheter, och är därför bundna enligt 1 § förvaltningslagen (2017:900), härafter ”FL”, att följa alla bestämmelser som framgår av FL. En viktig sådan är 5 § FL, som anger att myndigheter endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen och att de ska vara sakliga och opartiska i sin verksamhet.

1.2 Omhändertagande av djur

I de fall länsstyrelserna upptäcker brister hos en djurhållare, har de ett antal olika befogenheter till hands för att förmå djurhållaren att åtgärda dessa. En sådan framkommer av 9 kap. 5 § DL, och är att omhänderta djur. Detta kan förekomma under omständigheter där länsstyrelserna bedömer att (1) djuret otillbörligt utsätts för lidande och det inte åtgärdas efter en föregående tillsägelse, (2) djurhållaren bryter mot ett beslut som meddelats med stöd av 8 kap. 9 § DL och beslutet har väsentlig betydelse ur djurskyddssynpunkt, (3) djurhållaren bryter mot ett djurförbud som beslutats enligt 9 kap. 1 § DL eller beslut om avveckling av djurinnehav med stöd av 9 kap. 3 § DL.

Länsstyrelsen har även möjlighet att omedelbart omhänderta djur enligt 9 kap. 6 § DL. Detta ska ske trots 9 kap. 5 § första stycke 1 DL, om djuret är utsatt för lidande

och om (1) det görs en bedömning att djurets lidande inte kommer att bli avhjälpt, (2) djurets ägare inte går att nå eller är okänd och (3) det bedöms att det i övrigt är absolut nödvändigt ur djursynpunkt (9 kap. 6 § DL).

Vid ”omhändertagande av djur” riktas fokus mot handlingen som orsakar djurets lidande, att jämföra med ”omedelbart omhändertagande av djur”, som sätter djurets lidande i fokus (prop. 2017/18: 147). För att ytterligare förtydliga vilka omständigheter beslut om ”omhändertagande av djur” respektive beslut om ”omedelbart omhändertagande av djur” kan grunda sig i, följer här några exempel på motiveringar till besluten;

- Ett exempel är då Länsstyrelsen Västra Götalands län beslutade att omhänderta flertalet katter då djurhållaren inte följt ett tidigare beslut där hen förelagts att åtgärda konstaterade brister i djurhållningen av katterna (Dnr: 282-46514-2020). Vidare anger motiveringen till beslutet att Länsstyrelsen Västra Götalands län anser att katterna utsatts för lidande eftersom de vid flertalet tillfällen saknat tillgång till rena kattlådor, dricksvatten och en ren inomhusmiljö. Dessutom har kunnat konstateras att katterna vid flera tillfällen saknat tillräcklig tillsyn, vilket därmed bedöms innebära en stor risk för katterna att utsättas för onödigt lidande. I det här exemplet kan därför anses att rekvisiten för omhändertagande av djur enligt 9 kap. 5 § punkt 1-2 DL är uppfyllda, varför ett omhändertagande av katterna är befogat.

- Ett annat exempel på beslut om omhändertagande av djur är ett utfärdat av Länsstyrelsen Västmanlands län, där beslutet motiveras med att djurhållaren, trots ett tidigare beslut om djurförbud, håller flertalet katter hos sig (Dnr: 282-655-2019). Detta strider mot 9 kap. 5 § punkt 3 DL, varför ett beslut om omhändertagande av djur är befogat.

- Ett exempel på ett beslut om omedelbart omhändertagande av djur utfärdades av Länsstyrelsen Västra Götalands län, med motiveringen att katten lämnats ensam i en lägenhet, det fanns ingen som kunde ta hand om den, den ansågs vara övergiven och det ansågs absolut nödvändigt ur djurskyddssynpunkt att omhänderta katten (Dnr: 282-606-2020). Det innebär att rekvisiten för omedelbart omhändertagande av djur enligt 9 kap. 6 § punkt 2-3 DL är uppfyllda, varför katten ska beslutas att omedelbart omhändertas.

- Ytterligare ett exempel på beslut om omedelbart omhändertagande av djur har utfärdats av Länsstyrelsen Jämtlands län, där motiveringen till beslutet är att katten bedöms som övergiven (Dnr: 282-128-2021).

1.3 Hantering av omhändertagna djur

Vid ett omhändertagande av djur ställs krav i lagstiftningen på att länsstyrelsen snarast ska fatta beslut om vad som ska hända med djuret. Denna bestämmelse anges i 9 kap. 8 § DL, och där fastställs även vilka alternativ som finns för genomförandet. Det framgår att länsstyrelsen i första hand ska försöka sälja eller överlåta djuret, men om det inte anses möjligt, kan de i stället besluta om avlivning. Av paragrafen framgår också att det är länsstyrelsens ansvar att det som beslutas ska hända med djuret också verkställs.

Vid tillfällen då djur omplaceras enligt 9 kap. 8 § DL gäller dessutom att de inte får omplaceras utan att en undersökning genomförs som kunnat fastställa deras medicinska och mentala status, om det inte tydligt framgår att det inte behövs, enligt 8 kap. 1 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter, saknr L 102, härefter ”L 102”. Vidare, enligt 8 kap. 1 § L 102, ska djuret i stället beslutas att avlivas om dess medicinska eller mentala status inte rättfärdigar omplacering, om det bedöms att djuret inte skulle hjälpas av behandling, eller om det finns andra berättigade skäl. Dessutom får katter, i väntan på omplacering, inte hållas på ett sådant vis att det medför långvarig stress. Detta avser särskilt förvildade katter som omhändertagits och som uppvisar beteenden som tyder på stress.

I vissa fall anges i länsstyrelsernas beslut även en tidsfrist för försäljning eller överlåtelse av katten (Dnr: 282-38913-2020 [Länsstyrelsen Västra Götalands län]). Om försäljning eller överlåtelse inte bedöms möjlig under den tidsperioden ska katten i stället avlivas. Detta motiveras med att det annars blir en för lång väntan på omplacering och att det därför skulle medföra långvarig stress för djuret. En annan motivering som anges är att försäljning/överlåtelse ska ske inom en viss tidsperiod för att minska kostnaderna, antingen för djurhållaren eller för länsstyrelserna själva. Ett exempel på sådant beslut ges hos Länsstyrelsen Västmanlands län (Dnr: 282-673-2020), där två katter beslutas att säljas eller överlåtas, men om detta inte går att genomföra inom 30 dagar ska de i stället avlivas. Beslutet motiveras med att katterna inte ska behöva vara uppstallade en längre tid och att det minskar kostnaderna för dödsboet. Ett annat exempel på ett sådant beslut ges av Länsstyrelsen Västra Götalands län (Dnr: 282-47759-2020), där en katt med okänd ägare beslutas att säljas eller överlåtas, men om det inte går att genomföra inom 10 dagar får den avlivas. Beslutet motiveras med att katten av djurskyddsskäl inte ska behöva förvaras onödigt länge på djurhem.

Ibland kan fastställandet av ett djurs medicinska och/eller mentala status vara svårt. Mariti *et al.* (2016) framhåller att de flesta katter blir stressade i samband med veterinärbesök. Det påvisades att många katter uppvisar beteenden som tyder på

stress dels innan ankomsten till veterinärkliniken, även under tiden i väntrummet, under undersökningen och likaså efter att de återvänt till sin hemmiljö. Vidare framläggs att potentiella stressfaktorer kan vara att katten är instängd i en bur, resan med bil till kliniken och att katten blir exponerad för en ny miljö. I en studie av Nibblett *et al.* (2015) konkluderades att katter uppvisade mer stress, i form av förhöjda glukosnivåer i blodet och att de gömde sig mer, då de undersöktes på en klinik jämfört med om de undersöktes i sin hemmiljö. Tateo *et al.* (2021) påvisade också att stressindikatorer, som bland annat förhöjd hjärtfrekvens och vidgade pupiller, uppvisas hos katter som undersöks hos veterinären. Att avgöra en katts mentala status kan vara svårt då det finns faktorer som kan bidra till att missvisande beteenden uppvisas hos katten. Trevorrow (2014) skriver att stress i samband med veterinärbesök behöver reduceras för att katterna ska kunna uppvisa naturliga beteenden och för att förhindra negativ immunrespons. Att katter generellt verkar uppvisa beteenden som stress hos veterinären skulle därför potentiellt kunna leda till en felbedömning av kattens medicinska och/eller mentala status i stunden.

1.4 Övergivna och hemlösa katter

I Sverige uppskattas det finnas omkring 100 000 katter som är bortsprungna eller övergivna (prop. 2021/22:49). Det råder enighet, mellan myndigheter och organisationer som befattar sig med dessa katter, kring att orsakerna till att de överges är bland annat att katter generellt har låg status i samhället och att många har uppfattningen att de klarar sig bra på egen hand i naturen (prop. 2021/22:49). Två huvudsakliga problem som uppstår med katter som saknar hem är att de kan föröka sig okontrollerat i de fall de inte är kastrerade och att det blir ett djurskyddsproblem framför allt på grund av bristen på föda, men även för att ingen har tillsyn över katterna och ser efter att deras grundläggande och veterinärmedicinska behov uppfylls (prop. 2021/22:49). Det är länsstyrelsernas uppgift att fatta beslut om omhändertagande av dessa katter och vidare att besluta om de ska säljas, överlåtas eller avlivas (prop. 2021/22:49).

Sparkes *et al.* (2013) framför att det finns ett väl utarbetat program, för att hantera hemlösa katter, som kallas för TNR (trap, neuter, return) och som har visat sig vara effektivt, men åsikterna kring effektiviteten är varierande (prop. 2017/18:147). Metoden går ut på att fånga in hemlösa katter, kastrera dem, ge dem tillräcklig vård och sedan släppa tillbaka dem där de hittades (prop. 2017/18:147). Detta skulle potentiellt kunna vara ett alternativ till att besluta att avliva de katter som länsstyrelsen bedömer vara övergivna/förvildade och inte lyckas att omplacera. Rent teoretiskt finns det inga hinder för att TNR skulle fungera i Sverige och det finns en del personer som organiserat sig för att tillämpa metoden på katter i Sverige (prop. 2017/18:147). Länsstyrelsen ställer sig dock kritisk till metoden då de anser

att det skulle bli svårt att uppfylla lagkraven för katterna under sådana förhållanden (prop. 2017/18:147). Förutom att övergivna katter riskerar att utsättas för lidande ur en djurskyddsaspekt finns även andra problem orsakade av katterna som skulle kunna utgöra hinder för att tillämpa TNR-metoden på ett hållbart sätt. Exempel på sådana problem är att katterna kan bära på sjukdomar som riskerar att smitta andra djurslag och människor, även om detta inte bedöms vara en särskilt stor risk i Sverige (prop. 2017/18:147). Vidare anges att katter kan störa och orsaka skador hos vilda djurpopulationer på grund av att de jagar dessa. Det kan i sin tur leda till rubbningar av ekosystem, vilket missgynnar det svenska samhällets mål om att bevara kapaciteten hos ekosystemen för att gynna människors välbefinnande (prop. 2013/14:141).

Som en del i att försöka lösa problemet med de övergivna katter som fritt strövar omkring i Sverige och den konstaterat låga status som katterna har i samhället tog Regeringen fram ett förslag om obligatorisk märkning och registrering av katter i Jordbruksverkets register, likt det system som finns för hundar idag (Ds 2019:21). Detta ledde till ett beslut om att samtliga katter som vistas i Sverige ska vara märkta och registrerade från och med den 1 januari 2023 (Bet. 2021/22:MJU13). Syftet med den nya bestämmelsen är att tydliggöra att det innebär ett åtagande att skaffa katt, av vilket följer att djurhållaren ska ha tillräckliga möjligheter att uppfylla de grundläggande djurskyddskrav som ställs och därmed ekonomiska möjligheter för att tillgodose kattens behov (Ds 2019:21). Vidare ska denna bestämmelse även innebära att kontrollmyndigheter får lättare att avgöra ägaren till en katt som ej bedöms hållas korrekt enligt djurskyddslagstiftningen. På sikt är förhoppningen att införandet av kravet på märkning och registrering av katter kommer att höja kattens låga status i samhället (Ds 2019:21). I samband med detta uttrycker djurskyddsorganisationer en generell positiv inställning till beslutet, men även oro över att krav på märkning och registrering av katterna i stället skulle innebära att fler katter överges och avlivas (Ds 2019:21).

1.5 Mer ansvar för Länsstyrelsen

Tidigare har det varit Polismyndighetens ansvar att verkställa länsstyrelsernas beslut om att omhänderta djur (prop. 2016/17:224). Det har i praktiken inneburit att Polismyndigheten varit tvungna att ansvara för transport, veterinärundersökningar, försäljning, bortskänkning och avlivning av djuren, likaså att administrera kostnaderna för de omhändertagna djuren (prop. 2016/17:224). Under året 2017 gav regeringen förslag till riksdagen om renodling av dessa arbetsuppgifter hos Polismyndigheten och att länsstyrelsen i stället skulle ta över ansvaret (prop. 2016/17:224). Riksdagen biföll regeringens förslag och beslutet trädde i kraft den 1 juni 2018 (Justitiekommitténs betänkande 2017/18:JuU6). Detta innebär att det nu

ligger på länsstyrelsernas bord att besluta om omhändertaganden, verkställa dessa, besluta kring vad som ska hända med djuret, och vidare verkställa även det beslutet. Dessutom blir det i stället länsstyrelsen som ansvarar för administrering av kostnaderna för dem omhändertagna djuren. Detta helhetsansvar som länsstyrelsen nu bär kring omhändertaganden framgår av 8 kap. 5-6 och 8 §§ DL.

Ansvar för kostnaderna utgör en begränsande faktor för länsstyrelserna att omhänderta och besluta kring vad som ska ske med katterna. Enligt Länsstyrelsen Västra Götalands län (Ds 2019:21, s. 44) är det svårt att få sålt just övergivna katter och det är i stället lättare att omplacera dem. Ärenden kring övergivna katter som misslyckas att säljas medför enbart kostnader för myndigheten själv, vilka den är mån om att minimera (Ds 2019:21). Västra Götaland uppger vidare att ett sätt de försöker att minimera kostnaderna på är att direkt avliva katter som de vid omhändertagandet bedömer inte går att omplacera på grund av fysiska eller mentala skäl. Det finns anledning att anta att andra länsstyrelser gör på samma vis då länsstyrelserna ska handlägga ärenden på samma sätt (Berg *et al.*, 2017). I de ärenden där katten ägs av någon är det ägaren som debiteras kostnaderna, men i de fall ägaren inte betalar stannar kostnaden hos staten (Ds 2019:21). Det innebär att kostnader för beslut att omplacera övergivna katter, och i viss utsträckning även katter som har en ägare, helt bekostas av länsstyrelserna. Uppstallningen i väntan på omplacering kostar mellan 110-280 kr/dygn och beroende på hur lång tid det tar för en katt att omplaceras kan det antas vara billigare för länsstyrelserna att i stället låta avliva katten (Ds 2019:21). Med anledning av länsstyrelsens intresse av att minimera kostnaderna och det faktum att 8 kap. 1 § L 102, om att beslut om omplacering och avlivning ska föregås av en bedömning av kattens medicinska och mentala status, inte framlägger krav på att sådan bedömning måste utföras av en veterinär och även att det formuleras att katter får avlivas av ”andra berättigade skäl”, väcker intresse för vilka skäl som länsstyrelserna beslutar att avliva katter. Det är därför en av anledningarna till att detta arbete ämnar ge överblick över hur många katter som beslutas att avlivas hos länsstyrelser, och motiveringar till dessa beslut, inom en viss tidsperiod efter att Länsstyrelsen själva administrerar samtliga kostnader för omhändertaganden.

1.6 Länsstyrelsernas arbete kritiserar

Länsstyrelsernas arbete med omhändertaganden av katter har länge varit ett kritiserat område. Både privatpersoner och djurorganisationer engagerar sig i frågan, och särskilt motstånd får beslut om avlivning av katter, vilket har uppmärksamats i media. I juni 2021 skriver SVT (Johansson, 2021) att länsstyrelsen mejlbombats då de beslutat att avliva ett antal katter som efter en djurskyddskontroll blivit omhändertagna. Vidare berättas att länsstyrelsen mottagit

över 150 mejl från privatpersoner, som efter påtryckningar av den ideella organisationen Kattjouren, uppmanats att mejla myndigheten om sitt missnöje. I detta specifika fall hade beslutet att avliva katterna fattats efter att de bedömts vara förvildade och bära på sjukdomar. Djurskyddet Sverige (2019) förmedlar åsikten att länsstyrelserna ställer för höga krav på hur social en katt måste vara för att anses möjlig att omplacera. Där riktas indirekt kritik mot länsstyrelsernas beslut om att avliva katter i stället för att besluta att omplacera eller överlåta katterna. Det kan tänkas möjligt att denna kritik är befogad ur ett generellt etiskt perspektiv, men om länsstyrelserna utfört sitt arbete korrekt, i lagens mening, då de beslutat att avliva katterna, är ingenting som framkommer. Länsstyrelserna är bundna att fatta beslut som grundas på gällande djurskyddslagstiftning och ska vara opartiska i sin bedömning (5 § FL). Därför inriktas detta arbete på att skapa översikt över besluten om vad som ska ske med omhändertagna katter och om de fattats i enlighet med lagstiftningen.

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med arbetet är att skapa en översikt över hur många av de katter som omhändertas av länsstyrelserna som de beslutar att omplacera respektive avliva. Vidare är syftet att belysa av vilken anledning länsstyrelserna beslutar att katter ska avlivas och att jämföra hur besluten står sig gentemot den lagstiftning som ska följas för att fatta beslut om avlivning.

2.2 Frågeställningar

1. Hur många av de katter som länsstyrelserna omhändertar beslutas att omplaceras respektive avlivas under tidsperioden 1 april 2019 – 31 mars 2022?
2. Vilka motiveringar ligger till grund för besluten att avliva katterna?
3. Hur väl överensstämmer motiveringarna till besluten om avlivning med de gällande reglerna för hur dessa beslut ska fattas?

3. Material och metod

Det här arbetet baserades på författningstexter, myndigheters rapporter, publiceringar på myndigheternas hemsidor och framför allt allmänna handlingar hos länsstyrelserna. De allmänna handlingar som insamlades och användes som underlag till arbetet inhämtades hos tre länsstyrelser. Dessa var (1) Länsstyrelsen Jämtlands län, (2) Länsstyrelsen Västmanlands län, och (3) Länsstyrelsen Västra Götalands län. Nyhetssidor användes också i viss utsträckning för att påvisa ämnets aktualitet.

3.1 Insamling av data

Den data som ligger till grund för arbetet är hämtad ur allmänna handlingar i form av beslut som fattats med stöd av 9 kap. 8 § DL, gällande katter, vilket innebär beslut som länsstyrelsen fattat mot bakgrund av omhändertaganden och omedelbara omhändertaganden, som i sin tur fattats med stöd av 9 kap. 5 och 6 §§ DL. Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (1949:105) har man som enskild rätt att begära ut allmänna handlingar, vilket i det här fallet begärdes ut genom att kontakta länsstyrelserna via deras offentliga e-postadresser. I min begäran efterfrågades samtliga handlingar som omfattade beslut som fattats med stöd av 9 kap. 8 § DL, gällande katter, under tidsperioden från och med den 1 april 2019 till och med den 31 mars 2022. Länsstyrelserna informerade, i samband med begäran om handlingarna, om att samtliga handlingar skulle genomgå en sekretessprövning och att jag kan komma att debiteras en avgift för administreringstiden och eventuellt porto. Jag blev av Länsstyrelsen Västmanlands län debiterad att betala 320 kr, och hos övriga länsstyrelser blev jag ej debiterad med hänvisning till att jag var student. Sammanlagt inkom från Länsstyrelsen Jämtlands län 61 beslut via e-post, från Länsstyrelsen Västmanlands län 48 beslut via e-post och från Länsstyrelsen Västra Götalands län 191 beslut i fysisk form via post. Det var några handlingar hos Länsstyrelsen Västra Götalands län som jag inte fick ta del av på grund av förundersökningssekretess (18 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Dessa handlingar meddelades av Länsstyrelsen Västra Götaland vara; Dnr: 39516-2021, Dnr: 39624-2021, Dnr: 10540-2021, Dnr: 10950-2021, Dnr: 30645-2019, Dnr: 30727-2019, Dnr: 34898-2021, Dnr: 35225-2021, Dnr: 7122-2022, Dnr: 7292-2022, Dnr: 7663-2020 och Dnr: 8042-2020. Jag blev av

Länsstyrelsen Västra Götalands län meddelad att jag hade rätt att begära ut dessa handlingar särskilt, men med hänsyn till tidsaspekten jag hade att förhålla mig till att skriva arbetet valde jag att inte göra det. Handläggningstiden för att lämna ut de begärda handlingarna varierade mellan de tillfrågade länsstyrelserna, men samtliga handlingar hade levererats via e-post/post inom en period av 1-4 veckor.

3.2 Bearbetning av data

Vid den tid då samtliga handlingar mottagits skrevs dessa ut i pappersform för att tydligare kunna överblicka dem och på ett lättare sätt kunna sortera besluten. Inledningsvis gick samtliga beslut igenom och de beslut som daterats utanför den bestämda tidsperioden sorterades bort. Det var endast ett beslut, hos Länsstyrelsen Västra Götalands län, som fattats utanför tidsperioden och därför sorterades bort. Besluten uppdelades sedan manuellt i olika kategorier för att kunna besvara de olika frågeställningarna.

För att besvara den första frågan sorterades de olika beslut som angivits in i olika högar. Beslut om avlivning, beslut om omplacering, vilket här inkluderade både beslut om försäljning eller överlåtelse, och de beslut som var oklara, under den angivna tidsperioden blev de olika kategorierna för sortering. I samband med detta noterades också hur många av de olika besluten som gällde katter med ägare, respektive katter utan ägare. Sedan lästes varje beslut igenom på nytt och antalet katter beräknades manuellt och placerades i kategorierna som namngavs som "avlivningar", "omplaceringar" och "öppna beslut". Med "öppna beslut" avses beslut som inte tydliggör om katten/katterna kommer att omplaceras eller avlivas. I stället anges i denna typ av beslut vilka förutsättningar som ska råda för att resultera i omplacering respektive avlivning. För att säkerställa att det inte fattats något definitivt beslut om omplacering eller avlivning i de ärenden där "öppna beslut" förekom jämfördes diarienummer och annan utmärkande information mellan "öppna beslut" och de övriga besluten. Endast ett definitivt beslut, hos Länsstyrelsen Västra Götalands län, kunde identifieras för de öppna besluten, och ersatte därför det öppna beslutet som togs bort ur beräkningarna. Vissa beslut omfattade flera katter, både omplaceringar och avlivningar, vilket togs i beräkning. Besluten från de respektive länsstyrelserna beräknades separat först, för att få en överblick över fördelningen hos de enskilda länsstyrelserna. Sedan beräknades hur fördelningen ser ut totalt sett för de tre länsstyrelserna. Samtliga beräkningar utfördes totalt tre gånger för att utesluta felräkning. Vidare användes programmet Microsoft Office Excel för att föra in resultatet och sammanställa det översiktligt i stapeldiagram. Detta resulterade i fyra separata resultat för den första frågeställningen. Ett resultat för varje enskild länsstyrelse, och ett gemensamt resultat för de tre länsstyrelserna. Procentandelen för omplaceringar, avlivningar

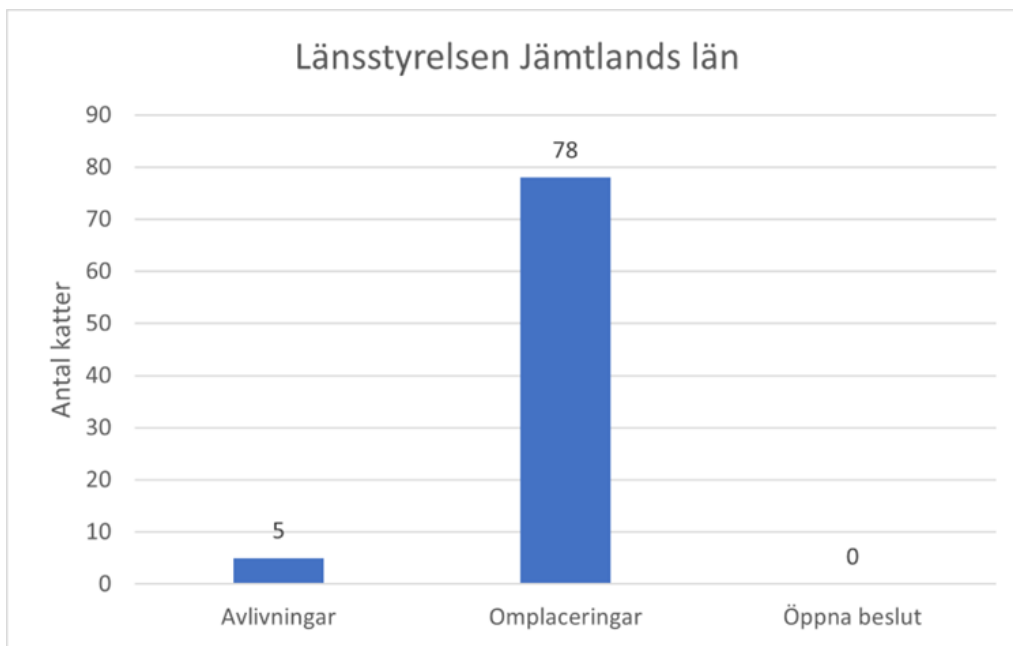
och öppna beslut beräknades även för de tre enskilda länsstyrelserna och för de tre länsstyrelserna gemensamt med hjälp av miniräknare. Antalet katter med ägare och utan ägare beräknades inom de olika kategorierna för samtliga länsstyrelser och vidare beräknades procentandelen katter som ägs och inte ägs av någon.

Den andra frågan bearbetades genom att samtliga beslut och motiveringar om avlivning lästes igenom och placerades i 4 olika kategorier som definierades beroende på de skäl som angivits för varje enskild katt i motiveringarna till besluten. Dessa olika kategorier blev (1) medicinska skäl, (2) mentala skäl, (3) medicinska och mentala skäl, och (4) annat skäl. I kategorin ”medicinska skäl” kunde motiveringar vara att katten uppvisat fysiska sjukdomar eller skador av olika slag. I kategorin ”mentala skäl” kunde motiveringar vara att katterna var förvildade, rädda och/eller skygga. I kategorin ”annat skäl” kunde medicinska och/eller mentala skäl inte identifieras. De olika kategoriseringarna gjordes först inom varje länsstyrelse och därefter för samtliga tre länsstyrelser för att få en total överblick över hur besluten till avlivning motiverats. Observera att vissa beslut omfattade flera katter, vilket togs i beräkning. Alla beslut och motiveringar lästes igenom tre gånger för att undvika felkategorisering. Vidare beräknades antalet katter inom de olika kategorierna, vilket gjordes tre gånger. Sedan fördes resultatet in i Microsoft Office Excel och stapeldiagram skapades för att visa resultatet för varje enskild länsstyrelse och det gemensamma resultatet för de tre länsstyrelserna. Vidare beräknades procentandelen för de olika kategorierna med hjälp av miniräknare.

För att besvara den tredje frågan begränsades undersökningen till att omfatta två olika författningar, relaterade till besluten om avlivning av katter. Den ena var 9 kap. 8 § DL (”regel 1”) och den andra var 8 kap. 1 § L 102 (”regel 2”). Detta innebär således att besluten jämfördes med om de dels överensstämde med att avlivning beslutats efter en bedömning om att omplacering inte är möjlig (”regel 1”), och att de dels överensstämde med att beslutet föregåtts av en bedömning av kattens medicinska och mentala status (”regel 2”). Samtliga beslut och motiveringar till beslut om avlivning lästes igenom och hur väl de överensstämde jämfördes med ovan nämnda regler. Besluten sorterades in i 4 olika kategorier baserat på hur enliga de var med författningarna. Kategori 1 namngavs ”överensstämmer”, vilket innebar att beslutet överensstämde med både ”regel 1” och ”regel 2”. Kategori 2 blev ”överensstämmer med regel 1, men ej med regel 2”, och kategori 3 namngavs ”överensstämmer med regel 2, men ej med regel 1”. Den sista kategorin, kategori 4 namngavs ”överensstämmer ej”, och innebar att beslutet inte stämmer överens med någon av reglerna. Sedan beräknades katterna i de olika kategorierna tre gånger och resultatet fördes in i Microsoft Office Excel. Där utformades stapeldiagram för varje enskild länsstyrelse och totalt för de tre länsstyrelserna. Vidare beräknades procentandelen för de olika kategorierna med hjälp av miniräknare.

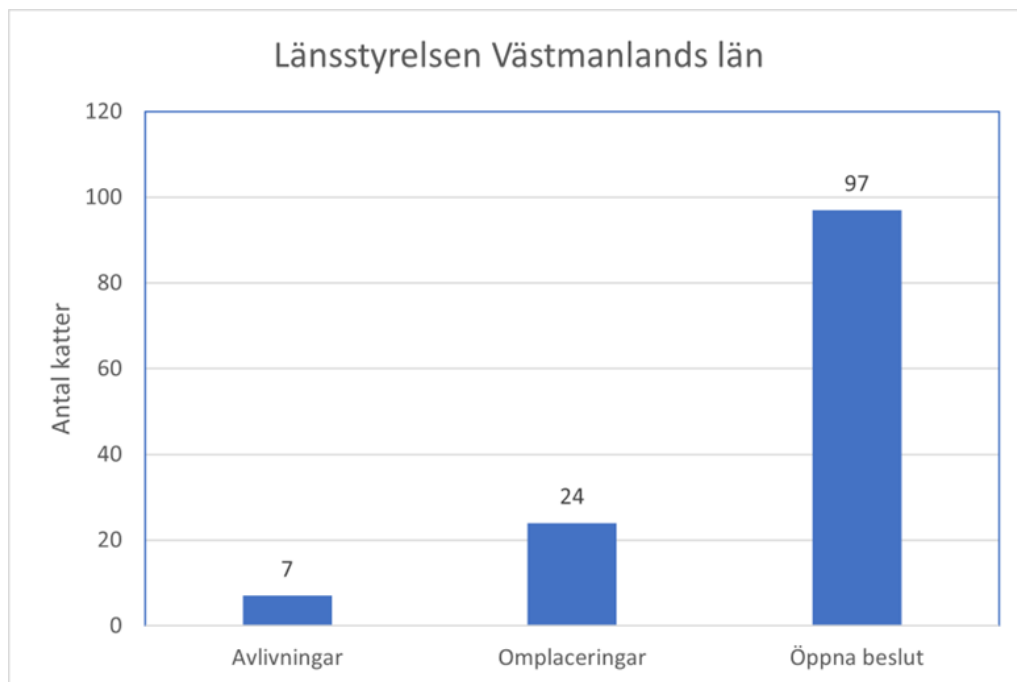
4. Resultat

4.1 Hur många av de katter som länsstyrelserna omhändertar beslutas att omplaceras respektive avlivas under tidsperioden 1 april 2019 – 31 mars 2022?

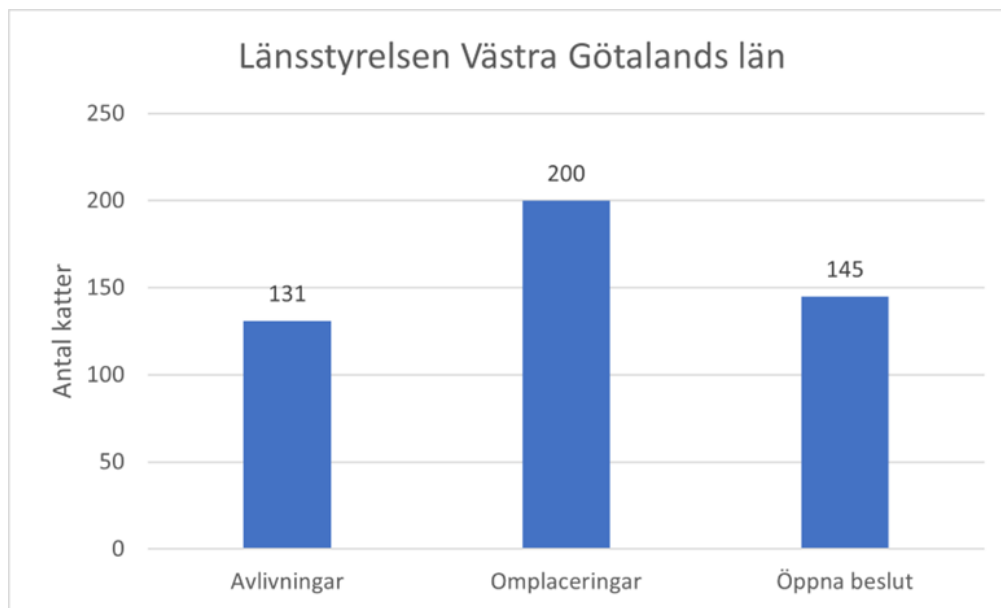
Figur 1.1. X-axeln visar de olika beslut som fattats av Länsstyrelsen Jämtlands län med stöd av 9 kap. 8 § DL.

Totalt av de 83 katter som omfattas av beslut enligt 9 kap. 8 § DL, under den angivna tidsperioden, beslutade Länsstyrelsen Jämtlands län att avliva 6,02 %. Vidare beslutade de att omplacera 93,98 % och de katter som omfattades av öppna beslut beräknades till 0 %. Av dem katter som beslutats att avlivas var det 3 katter som hade en ägare (60 %), och 2 katter som inte hade någon ägare (40 %). Av de 78 katter som beslutats att omplaceras var det 20 katter som hade en ägare (25,64 %), och 58 katter som ej hade någon ägare (74,36 %).

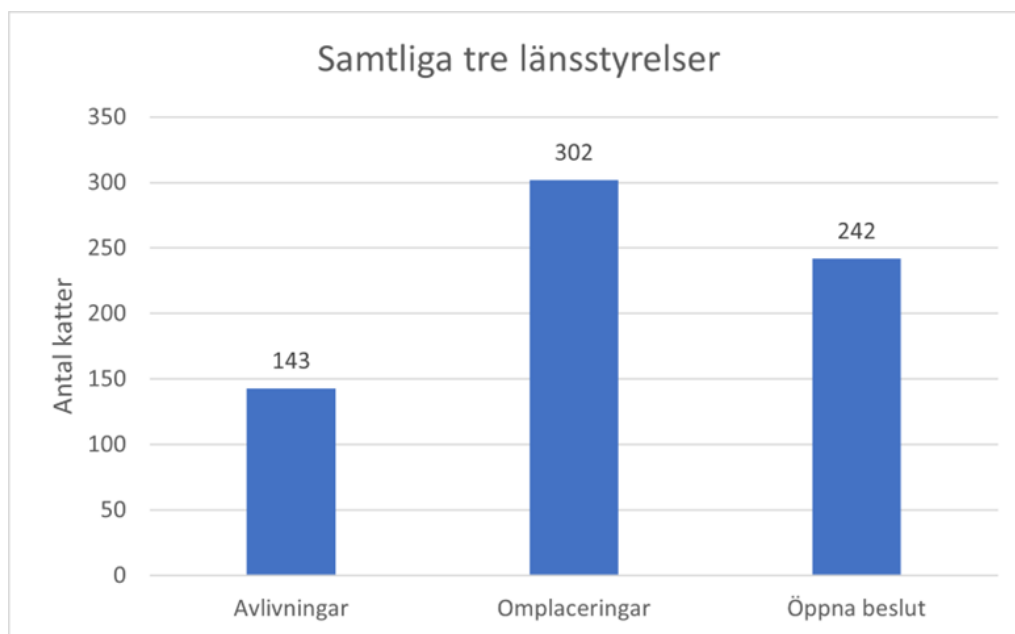
Figur 1.2. X-axeln visar de olika beslut som fattats av Länsstyrelsen Västmanlands län med stöd av 9 kap. 8 § DL.

Totalt av de 128 katter som omfattas av beslut enligt 9 kap. 8 § DL, under den angivna tidsperioden, beslutade Länsstyrelsen Västmanlands län att avliva 5,47 %. Vidare beslutade de att omplacera 18,75 % och de katter som omfattades av öppna beslut beräknades till 75,78 %. Av de 7 katter som beslutats att avlivas var det 2 katter som hade en ägare (28,57 %), och 5 katter som inte hade någon ägare (71,43 %). Av de 24 katter som beslutats att omplaceras var det 9 katter som hade en ägare (37,5 %), och 15 katter som ej hade någon ägare (62,5 %). Vidare av de 97 katter som givits ett öppet beslut var det 8 katter som hade en ägare (8,25 %), och 89 katter som inte hade någon ägare (91,75 %).

Figur 1.3. X-axeln visar de olika beslut som fattats av Länsstyrelsen Västra Götalands län med stöd av 9 kap. 8 § DL.

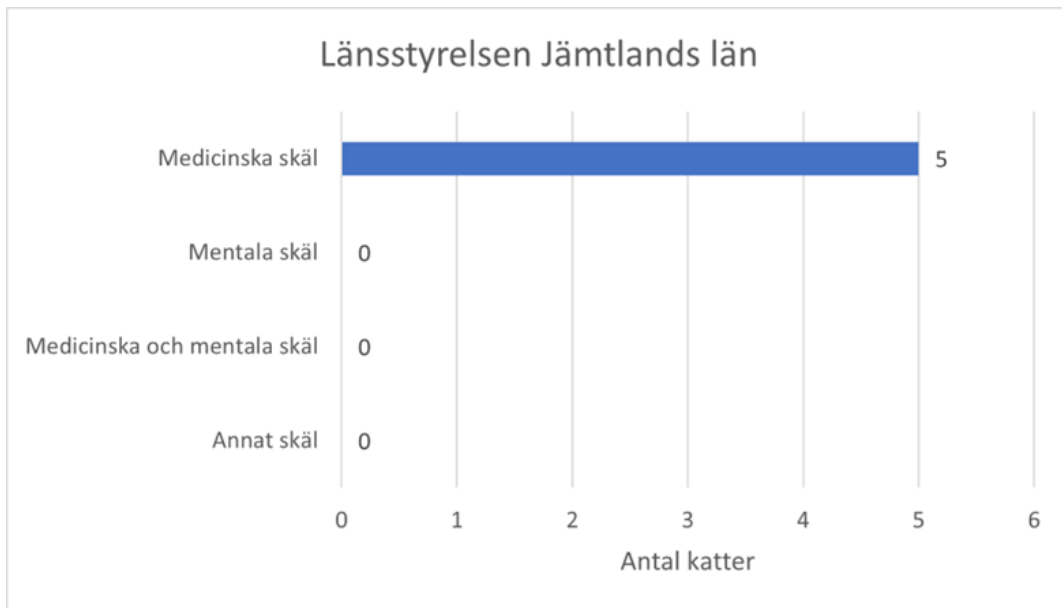
Totalt av de 476 katter som omfattas av beslut enligt 9 kap. 8 § DL, under den angivna tidsperioden, beslutade Länsstyrelsen Västra Götalands län att avliva 27,52 %. Vidare beslutade de att omplacera 42,02 % och de katter som omfattades av öppna beslut beräknades till 30,46 %. Av de 131 katter som beslutats att avlivas var det 117 katter som hade en ägare (89,31 %), och 14 katter som ej hade någon ägare (10,69 %). Av de 200 katter som beslutats att omplaceras var det 188 katter som hade en ägare (94 %), och 12 katter som inte hade någon ägare (6 %). Vidare av de 145 katter som omfattades av öppna beslut var det 20 katter som hade en ägare (13,79 %), och 125 katter som inte hade någon ägare (86,21 %).

Figur 1.4. X-axeln visar de olika beslut som fattats av Länsstyrelsen Jämtlands län, Länsstyrelsen Västmanlands län och Länsstyrelsen Västra Götalands län med stöd av 9 kap. 8 § DL.

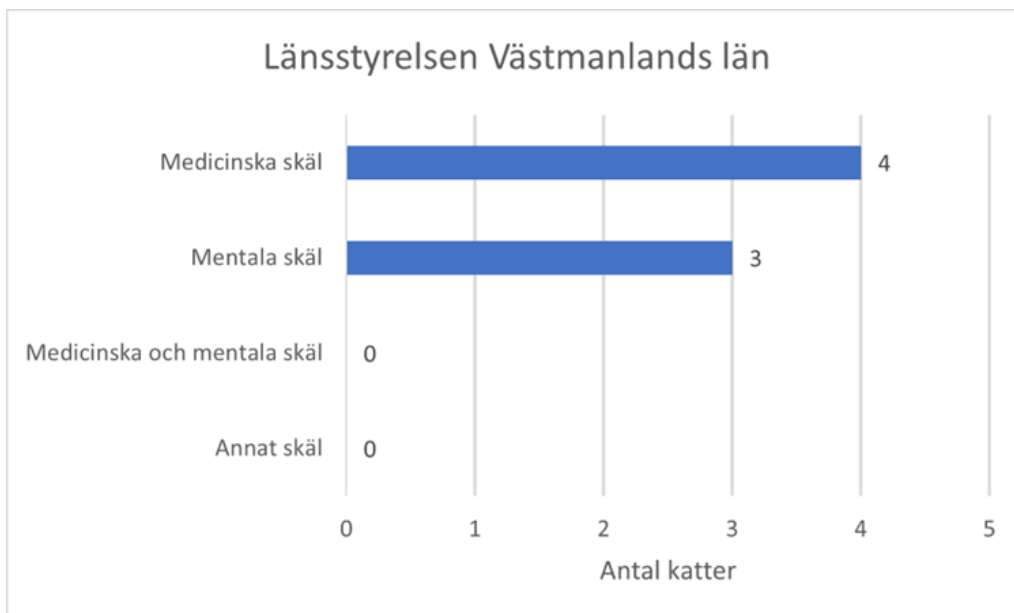
Sammanlagt beslutade de tre länsstyrelserna (Länsstyrelsen Jämtlands län, Länsstyrelsen Västmanlands län och Länsstyrelsen Västra Götalands län) att avliva 20,82 % av de 687 katter som omfattas av beslut enligt 9 kap. 8 § DL. Vidare beslutade de att omplacera 43,96 % och de katter som omfattades av öppna beslut beräknades till 35,23 %. Av de 143 katter som beslutats att avlivas var det 122 katter som hade en ägare (85,31 %), och 21 katter som inte hade någon ägare (14,69 %). Av de 302 katter som beslutats att omplaceras var det 217 katter som hade en ägare (71,85 %), och 85 katter som inte hade någon ägare (28,15 %). Vidare av de 242 katter som givits ett öppet beslut var det 28 katter som hade en ägare (11,57 %), och 214 katter som inte hade någon ägare (88,43 %).

4.2 Vilka motiveringar ligger till grund för besluten att avliva katterna?

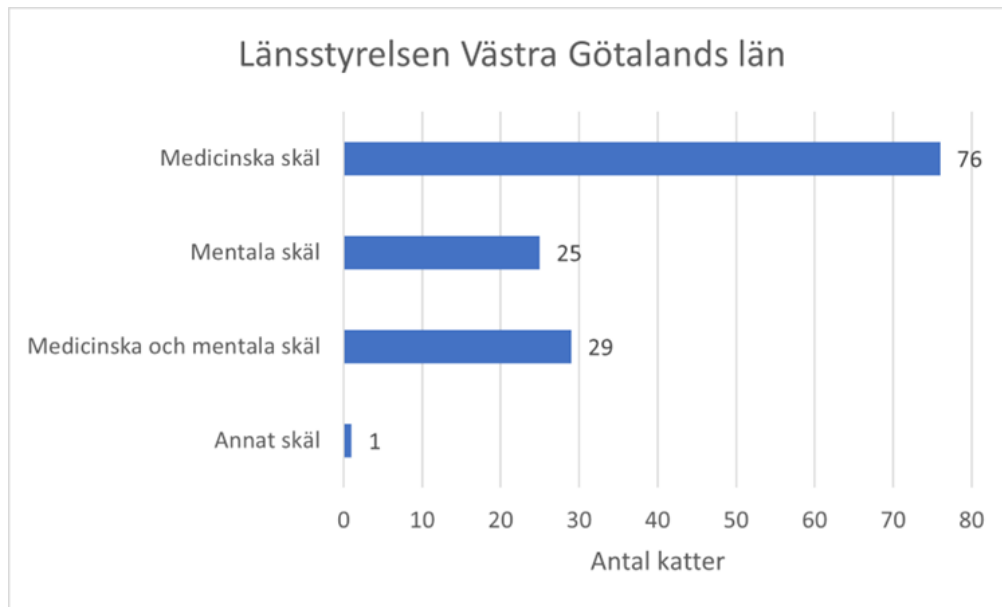
Figur 2.1. Y-axeln visar olika motiveringar till beslut om avlivning av katter omhändertagna enligt 9 kap. 8 § DL.

För de 5 katter som beslutades att avlivas av Länsstyrelsen Jämtlands län angavs motiveringarna i 100 % av besluten att vara medicinska skäl.

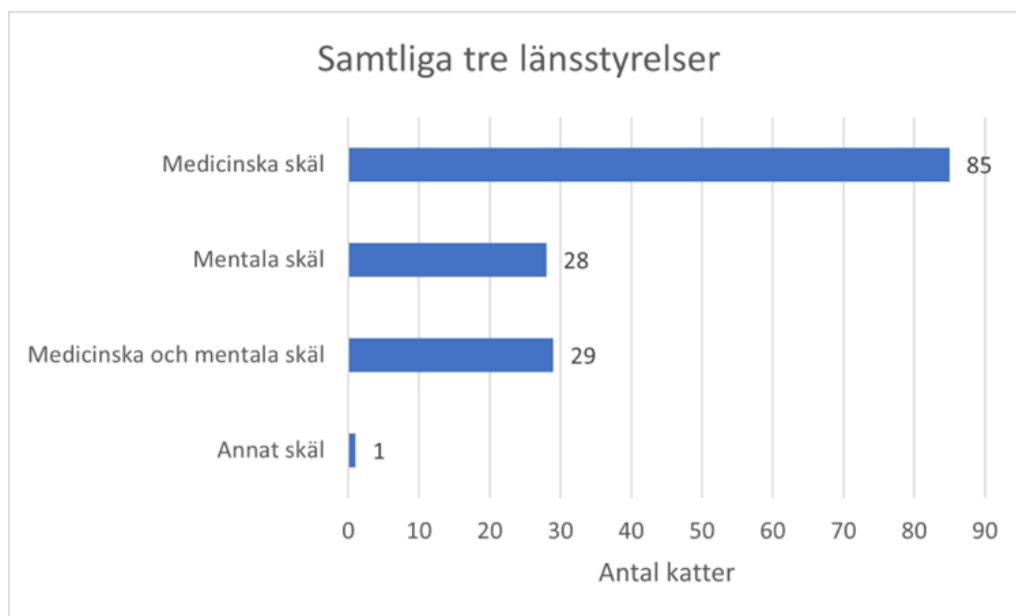
Figur 2.2. Y-axeln visar olika motiveringar till beslut om avlivning av katter omhändertagna enligt 9 kap. 8 § DL.

För de 7 katter som beslutades att avlivas av Länsstyrelsen Västmanlands län angavs motiveringarna i 57,14 % av besluten att vara medicinska skäl. Vidare angavs motiveringarna i 42,86 % av besluten om avlivning av katter att vara mentala skäl.

Figur 2.3. Y-axeln visar olika motiveringar till beslut om avlivning av katter omhändertagna enligt 9 kap. 8 § DL.

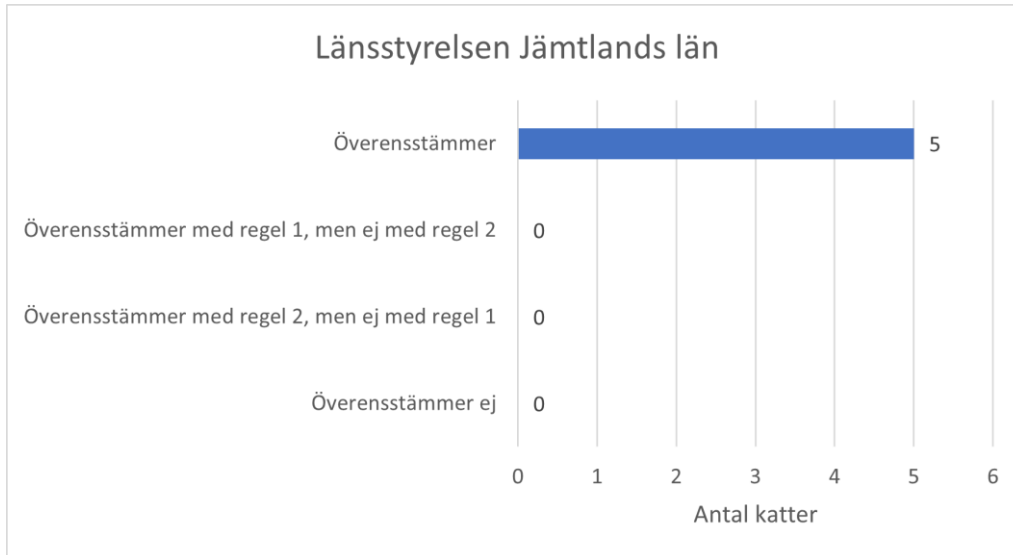
För de 131 katter som beslutades att avlivas av Länsstyrelsen Västra Götalands län angavs motiveringarna i 58,02 % av besluten att vara medicinska skäl. Vidare angavs motiveringarna i 19,08 % av besluten om avlivning av katter att vara mentala skäl, 22,14 % angavs att vara medicinska och mentala skäl och 0,76 % angavs att vara annat skäl.

Figur 2.4. Y-axeln visar olika motiveringar till beslut om avlivning av katter omhändertagna enligt 9 kap. 8 § DL.

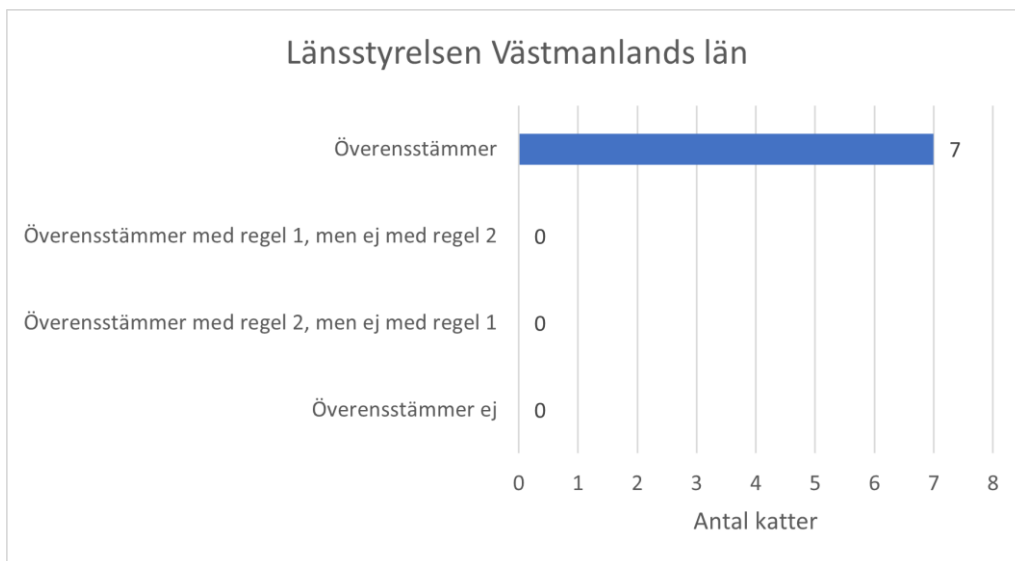
För de 143 katter som beslutades att avlivas av samtliga tre länsstyrelser (Länsstyrelsen Jämtlands län, Länsstyrelsen Västmanlands län och Länsstyrelsen Västra Götalands län) angavs motiveringarna i 59,44 % av besluten att vara medicinska skäl. Vidare angavs motiveringarna i 19,58 % av besluten om avlivning av katter att vara mentala skäl, 20,28 % angavs att vara medicinska och mentala skäl, och 0,70 % angavs att vara annat skäl.

4.3 Hur väl överensstämmer motiveringarna till besluten om avlivning med de gällande reglerna för hur dessa beslut ska fattas?

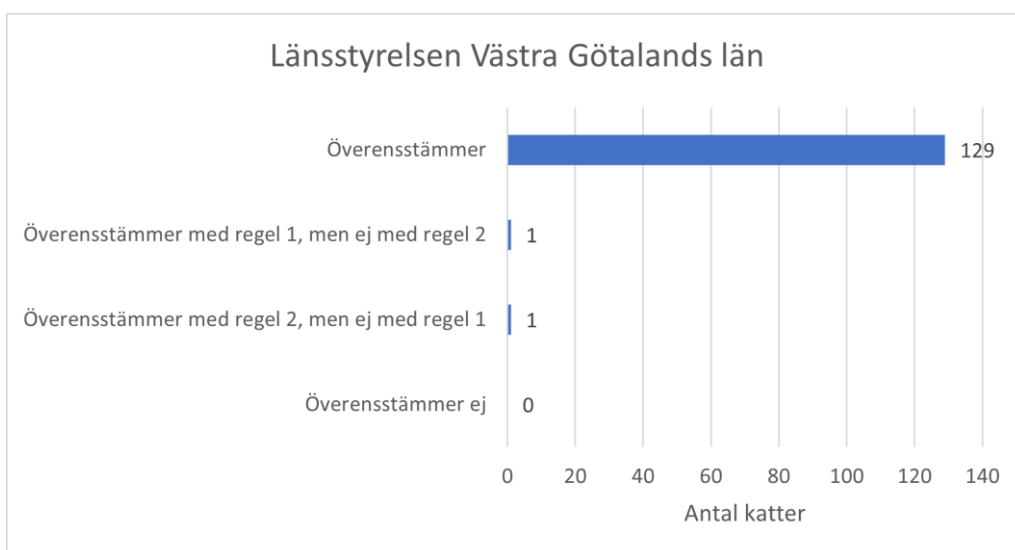
Figur 3.1. Y-axeln visar hur väl besluten om avlivning av katterna stämmer överens med gällande lagstiftning för hur besluten ska fattas.

För Länsstyrelsen Jämtlands län överensstämde samtliga 5 beslut om avlivningar av katter med 9 kap. 8 § DL (regel 1) och 8 kap. 1 § L 102 (regel 2). Det innebar att besluten överensstämde till 100 % med gällande lagstiftning för hur besluten ska fattas. Procentandelen beslut som föll i övriga kategorier beräknades till 0 %.

Figur 3.2. Y-axeln visar hur väl besluten om avlivning av katterna stämmer överens med gällande lagstiftning för hur besluten ska fattas.

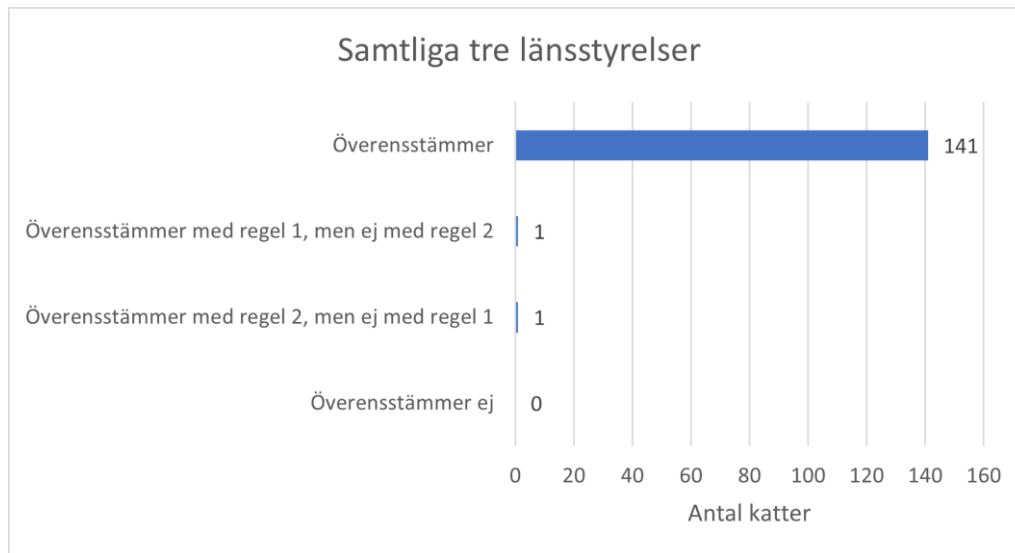
För Länsstyrelsen Västmanlands län överensstämde samtliga 7 beslut om avlivningar av katter med lagstiftningens 9 kap. 8 § DL (regel 1) och 8 kap. 1 § L 102 (regel 2). Det innebär att besluten överensstämde till 100 % med gällande lagstiftning för hur besluten ska fattas. Procentandelen beslut som föll i övriga kategorier beräknades till 0 %.

Figur 3.3. Y-axeln visar hur väl besluten om avlivning av katterna stämmer överens med gällande lagstiftning för hur besluten ska fattas.

För Länsstyrelsen Västra Götalands län överensstämde de 131 besluten om avlivningar av katter med lagstiftningens 9 kap. 8 § DL (regel 1) och 8 kap. 1 § L 102 (regel 2) till 98,47 %. Andelen beslut som överensstämde med regel 1, men ej

med regel 2 beräknades till 0,76 %. Andelen beslut som överensstämde med regel 2, men ej med regel 1 beräknades till 0,76 %. Andelen beslut som inte överensstämde med regel 1 och regel 2 beräknades till 0 %.

Figur 3.4. Y-axeln visar hur väl besluten om avlivning av katterna stämmer överens med gällande lagstiftning för hur besluten ska fattas.

För samtliga tre länsstyrelser (Länsstyrelsen Jämtlands län, Länsstyrelsen Västmanlands län och Länsstyrelsen Västra Götalands län) överensstämde de 143 besluten om avlivningar av katter med lagstiftningens 9 kap. 8 § DL (regel 1) och 8 kap. 1 § L 102 (regel 2) till 98,60 %. Andelen beslut som överensstämde med regel 1, men ej med regel 2 beräknades till 0,70 %. Andelen beslut som överensstämde med regel 2, men ej med regel 1 beräknades till 0,70 %. Andelen beslut som inte överensstämde med regel 1 och regel 2 beräknades till 0 %.

5. Diskussion

5.1 Resultat

Utav de katter som beslutats att avlivas av Länsstyrelsen Jämtlands län var det tre katter som konstaterades ha en ägare och två katter som inte hade någon ägare (Figur 1.1). Det var av omplaceringarna 20 katter som hade en ägare och 58 katter som inte hade någon ägare. Det innebär att Länsstyrelsen Jämtlands län totalt omhändertog 23 katter som hade en ägare och 60 katter som inte hade någon ägare. Eftersom länsstyrelsen själv får stå för kostnaden för omhändertagna djur utan ägare, innebär det att omhändertagandet av katter, under denna tidsperiod, troligen bekostats huvudsakligen av Länsstyrelsen Jämtlands län, snarare än av ägarna själva, då de flesta katter var ägarlösa (Ds 2019/21). Om Länsstyrelsen skulle få lättare att identifiera kattarnas ägare skulle den ekonomiska kostnaden för dem troligen minska, vilket är ett uttalat intresse hos dem (Ds 2019/21). Om kravet på märkning och registrering av katter visar sig vara ett framgångsrikt beslut i avseendet att i större utsträckning kunna avgöra kattarnas ägare bör det kunna leda till bättre ekonomisk hållbarhet för länsstyrelserna (Ds 2019/21). Vidare skulle bättre ekonomiska förutsättningar kunna medföra mer resurser till att effektivisera handläggningen av beslut om katter och framför allt till arbetet med att, på olika vis, främja kattars välfärd.

Av Figur 1.4 framgår att det är 242 katter som omfattas av, det som i det här arbetet kallas för ett ”öppet beslut”, vilket innebär att ett definitivt beslut om vad som ska hända med kattarna inte har framkommit. Av dessa 242 katter är det 214 katter som inte har någon ägare. Vidare omfattar dessa 214 herrelösa katter, som givits ett ”öppet beslut”, en majoritet av de ”öppna besluten”. Att det inte framkommit vad som blivit de definitiva besluten av kattarnas öde väcker intresse att undersöka vidare om det finns annan dokumentation som visar detta hos länsstyrelserna. Finns ingen fullständig sådan dokumentation skulle det kunna tyda på att länsstyrelserna inte prioriterar att dokumentera de definitiva besluten om herrelösa kattars öde enligt 9 kap. 8 § DL. Det blir i så fall kontraproduktivt mot att försöka höja kattarnas status i samhället, som anges vara en viktig del för att motverka mängden herrelösa katter (Ds 2019/21).

Av Figur 2.4 framgår att majoriteten av motiveringarna till länsstyrelsernas beslut om avlivning av katter enligt 9 kap. 8 § DL anger medicinska och/eller mentala skäl. Ett beslut om avlivning ska föregås av en bedömning av kattens medicinska och mentala status enligt 8 kap. 1 § L 102. Det finns omständigheter som måste beaktas för att kunna göra en korrekt bedömning av statusen hos katten. I en studie visas att katter upplever resan till veterinären, vistelsen i väntrummet och undersökningen som en stressande situation (Mariti *et al.*, 2016). Fysiska indikationer på stress vid besök hos veterinären visades även hos katter i en annan studie, i form av ökad hjärtfrekvens och vidgade pupiller (Tateo *et al.*, 2021). Nibblett *et al.* (2015) konstaterar att katter i samband med veterinärundersökning även uppvisar beteende som att gömma sig i högre utsträckning än i sin hemmiljö. Studierna tyder på att medicinska och mentala faktorer påverkas hos katter av resan till och vistelsen hos veterinären. Att skilja på vad som är kattens normaltillstånd och tillfälliga tillstånd skulle därför kunna vara svårt för veterinären att avgöra, möjligen påverka bedömningen av kattens status, och vidare påverka länsstyrelsernas beslut om omplacering eller avlivning av katten. Trevorrow (2014) skriver att det är viktigt att veterinärer tänker på att arbeta stressreducerande vid undersökning av katter. Detta av anledningen att möjliggöra för katten att uppvisa dess normala beteenden och för att begränsa effekter besöket kan ha på immunresponsen hos katten. För att motverka felbedömning av katternas hälsostatus, och därmed beslut om avlivning, verkar det vara viktigt hur katterna hanteras under resan till veterinären, under vistelsen där och under undersökningen. För att undvika att de som hanterar katterna, dels personal på länsstyrelserna och dels veterinärerna, gör det på ett sådant vis som stressar dem kanske utbildningar i kattetologi kan vara en viktig del för att motverka avlivningar. Ett annat sätt att motverka felbedömningar och kanske kunna ge katterna en mer rättvis bedömning skulle kunna vara att i lagstiftningen formulera vem som ska utföra bedömningen. Så som lagstiftningen är formulerad idag anges inte om det är veterinärer, etologer eller djurskyddshandläggarna själva som får bedöma katternas medicinska och mentala status (8 kap. 1 § L 102). Det innebär att det egentligen inte finns någon garanti att bedömningen genomförs av någon som är sakkunnig när det gäller katters hälsotillstånd och därmed finns även en annan faktor som kan bidra till felbedömning.

5.2 TNR-metoden

I arbetet har framkommit att många av de katter som omhändertas av länsstyrelserna är övergivna och saknar hem och ägare. Sparkes *et al.* (2013) konstaterar att TNR-metoden är en väletablerad metod som kan användas för att

skapa goda levnadsförhållanden för katter. I Sverige finns det organiserade grupper av personer som gått samman för att försöka ta bättre hand om övergivna och förvildade katter med hjälp av TNR-metoden, men det finns motstridiga åsikter om detta då metoden inte anses vara acceptabel ur djurskyddssynpunkt (prop. 2017/18:147). Även om det längre fram skulle utarbetas ett sätt som gjorde TNR-metoden fullt tillämpbar och accepterad av myndigheterna ur djurskyddssynpunkt, finns det andra faktorer som skulle kunna motarbeta acceptansen av TNR och därmed ödet för herrelösa katter. En sådan faktor är att katterna kan bära på smittsamma sjukdomar och därmed riskera att andra djur eller människor blir sjuka (prop. 2017/18:147). Det kan tänkas att den risken skulle väcka diskussion och debatt bland samhällsmedborgarna. Kanske hade vissa förespråkat TNR-metoden ur djurskyddssynpunkt, medan andra hade ratat den på grund av de risker som det utsätter andra djur och människor för. Friströvande katter kan också orsaka skador på vilda djurpopulationer och ekosystem (prop. 2017/18:147). I Sverige finns uppsatta mål om att bevara ekosystemen, och en anledning till det är för att gynna människors välbefinnande (prop. 2013/14:141). Därför skulle TNR-metoden, där katter ändå tillåts att ströva fritt, även kunna medföra nackdelar ur en mer samhällelig och etisk aspekt då det skulle missgynna ekosystemen och motverka nationella intressen. TNR-metoden kanske inte är ett hållbart alternativ att hantera dessa övergivna katter, i alla fall inte ännu. Dock påvisar resultatet att det finns många katter i Sverige som saknar ägare och därmed finns ett behov att spekulera vidare kring åtgärder för att hantera dessa katter så att dem kan leva under förhållanden som är acceptabla både i aspekter av djurskydd, miljö och samhälle.

5.3 Metodens för- och nackdelar

Insamlandet av underlag via begäran om allmänna handlingar hos länsstyrelserna var smidigt då det enbart krävdes ett mejl till respektive länsstyrelse för begäran. Återkoppling från länsstyrelserna gick fort, vilket var en fördel, men handläggningen av min förfrågan och utlämnandet av handlingarna var delvis en nackdel då det för Länsstyrelsen Västra Götalands län tog upp emot 4 veckor att lämna ut samtliga efterfrågade handlingar. För två av tre länsstyrelser lämnades handlingarna elektroniskt, vilket var fördelaktigt ur ett miljöperspektiv. Dock skrevs samtliga handlingar ändå ut i pappersform för att lättare kunna bearbeta dessa. Det medförde att den elektroniska hanteringen av handlingarna kan ses som positiv ur miljösynpunkt hos länsstyrelserna, men inte i arbetet i stort då dessa ändå skrevs ut i pappersform.

Eftersom någon forskning liknande detta arbete inte kunnat finnas att inspireras ifrån har metoden fått utarbetas utan stöd i någon uttalat etablerad metod. Det är

därför av stor vikt att beskriva alla steg av metoden så att undersökningen går att repetera för verifiering av någon annan (Lövei, 2021). Därför har metoden försökts att beskrivas på ett så utförligt sätt som möjligt genom att nämna hur insamling och bearbetning av data har skett i de olika stegen och hur många gånger beräkningar genomförts, som är viktiga delar att ha med för att möjliggöra upprepning (Lövei, 2021). När man använder ett statistiskt program, så som Microsoft Office Excel, vid bearbetning av data är det viktigt att i metoden beskriva vilket specifikt program det är man har använt, vilket var anledningen till att det poängterades i arbetets metod (Lövei, 2021). Det kan tänkas vara för att det då blir lättare att kunna göra om undersökningen så likt som möjligt för verifiering. Mina kunskaper vid användning av programmet var dock begränsade, vilket gör att jag kan konstatera att jag har ett utvecklingsbehov för att potentiellt kunna redovisa data på ett tydligare och mer strukturerat sätt i framtiden.

Faktorer som kan betraktas som nackdelar eller felkällor i arbetet är de så kallade ”öppna besluten” som beskrivs i metoden och framgår av exempelvis Figur 1.2 i resultatet. Dessa beslut gjorde att en definitiv slutsats blev svårt att dra då det inte gick att skapa en full översikt över hur många katter som beslutas att avlivas respektive omplaceras av länsstyrelserna, vilket var syftet med den första frågeställningen. En annan potentiell felkälla är de inkomna besluten från länsstyrelserna som legat till grund för arbetet. Det går inte att garantera att de beslut som tilldelats faktiskt är samtliga beslut som fattats av länsstyrelserna enligt 9 kap. 8 § DL, vilket är vad som efterfrågats vid begäran. Därför skulle resultatet av arbetet kunna vara åtminstone delvis missvisande.

I det här arbetet undersöktes, som en del av den tredje frågeställningen, om beslut om avlivning av katter hade föregåtts av en bedömning av kattarnas medicinska och mentala status (”regel 2”) enligt 8 kap. 1 § L 102. Resultatet visar att det i de allra flesta beslut hade utförts en sådan bedömning (Figur 3.4). I den specifika paragraf som besluten jämfördes med, alltså 8 kap. 1 § L 102, anges inte att det i besluten ska framgå på vilket sätt dessa bedömningar har utförts, utan enbart att det ska ha gjorts en bedömning. Dock har myndigheter enligt 23 § FL ett utredningsansvar och enligt 32 § FL även skyldighet att tydligt motivera beslut som kan anses påverka någons situation och vilka omständigheter som varit avgörande för beslutet. Det kan tänkas att om även dessa paragrafer hade undersökts parallellt i kombination med 8 kap. 1 § L 102, i den tredje frågeställningen, kanske resultatet hade sett annorlunda ut. Därför kan det betraktas som en felkälla i det framkomna resultatet och för att helt kunna säkerställa att besluten överensstämmer med gällande lagstiftning bör därför fler regler jämföras med besluten om avlivning av katter.

5.4 Vidare forskning inom området

Enligt 8 kap. 10 § djurskyddsförordningen (2019:66) ska Jordbruksverket varje år redovisa statistik och analys av hur myndigheternas djurskyddsarbete fungerar. Exempel på vad som redovisas i dessa rapporter är uppfyllda mål, skillnader mellan länsstyrelser och vad det beror på, och vanliga brister som påvisats gällande olika djurslag, bland annat katter (Jordbruksverket 2021-04-15). Andra saker som tas upp och redovisas i dessa rapporter är hur resurser används och vad de används till, hur handläggning och hantering av anmälningsärenden ser ut, identifiering av vad som behöver utvecklas inom djurskyddskontrollen och hur det ska gå till (Djurvälfärdsenheten 2020). Det här arbetet skulle möjligen kunna väcka ett intresse att undersöka handläggningen av länsstyrelsens beslut enligt 9 kap. 8 § DL gällande katter på ett grundligare och mer utförligt vis. Som beskrivits ovan verkar det finnas ett intresse hos allmänheten att få insyn i vad beslut om avlivning grundar sig på, och vidare forskning inom området skulle kanske kunna bidra till en förståelse eller större acceptans av besluten. Då det ställs lagkrav på att djurskyddet ska redovisas varje år och att allmänheten verkar engagera sig i djurskyddsfrågor kan konstateras att vidare forskning och redovisning inom ämnesområdet är eftertraktat.

I arbetet framgår att det finns skillnader i handläggningen hos olika länsstyrelser. Det krävs dock vidare forskning för att identifiera orsaken till det. I de redovisningar som Jordbruksverket skriver varje år redovisar de bland annat länsstyrelsernas arbete (Jordbruksverket 2021). Det innebär att en central statlig myndighet redovisar arbetet av en regional statlig myndighet. Enligt 5 § FL ska myndigheter vara opartiska i sin verksamhet. Även om det inte till synes finns anledning att misstänka partiskhet kan det ändå vara viktigt att länsstyrelsernas arbete undersöks och redovisas av oberoende parter. Att genomföra forskning riktad mot länsstyrelsernas arbete skulle kunna vara ett sätt att göra det på.

Några förslag på ny forskning, som också relaterar till detta arbete, skulle kunna vara; (1) hur mycket påverkas länsstyrelsernas beslut om avlivning av katter av ekonomiska resurser? (2) Hur arbetar länsstyrelserna för att minimera felbedömning av katter under bedömning av katters medicinska och mentala status? (3) Kan TNR-metoden brukas som ett alternativ till länsstyrelsernas beslut om avlivning av katter? (4) Hur kan omplacering av katter efter omhändertagande effektiviseras? (5) Hur många av de katter som ges öppna beslut beslutas sedan att avlivas? (6) Hur väl överensstämmer motiveringarna till de ”öppna besluten” med gällande reglerna för hur dessa beslut ska fattas?

5.5 Disposition och etiska ställningstaganden

Innehållet i inledningen formulerades med inspiration av vad Bailey (2011) nämner att en bra inledning kan innehålla. Därför lades fokus vid att lägga fram bakgrunden till ämnet som arbetet berör, lägga fram källor som ligger till grund för arbetet och poängtera anledningen till att undersökningen är viktig och intressant. Vidare framlägger Bailey (2011) att det är viktigt att skriva ett utkast för att sedan läsa det och identifiera vad som kan omarbetas och förändras. Detta gjordes i denna uppsats flertalet gånger, både på eget bevåg och efter återkoppling av handledare.

I arbetet gjordes ett medvetet val att inte presentera namn på olika djurhållare vars katter besluten berörde eller personal på länsstyrelserna som handlagt ärendena. Detta val gjordes dels av etiska skäl, då jag anser att det inte vore anständigt att publicera deras namn utan att jag givits tillåtelse, trots att arbetet baserats på allmänna handlingar. Dessutom kan ingen anledning ses till varför presentation av enskilda namn skulle vara motiverat i det här arbetet.

5.6 Slutsats

Med tanke på de felkällor som identifierats under arbetets gång kan inga definitiva slutsatser dras kring den första frågeställningen gällande fördelningen av katter som avlivas respektive omplaceras hos länsstyrelserna. Gällande den andra frågeställningen om vilka motiveringar som ligger till grund för besluten om avlivning av katter indikeras att de flesta katter avlivas på grund av medicinska skäl, därefter medicinska och mentala skäl, vidare mentala skäl och en minoritet av andra skäl (Figur 2.4). Avseende den tredje och sista frågeställningen, i vilken utsträckning motiveringarna till beslut om avlivning av katter stämmer med gällande lagstiftning, kan en slutsats dras om att en övervägande majoritet, 98,60 % av besluten överensstämmer med hur besluten ska fattas.

6. Populärvetenskaplig sammanfattning

Den svenska djurskyddslagstiftningen grundar sig i EU-lagstiftning och dessutom har Sverige även nationella författningar inom djurskyddsområdet som kompletterar EU-lagstiftningen. Det är de statliga länsstyrelserna som ansvarar för att kontrollera att djurhållarna följer djurskyddslagstiftningen. I vissa fall då djurhållare inte följer lagstiftningen kan länsstyrelserna besluta att omhänderta djur. När de gör det är de också skyldiga att besluta om vad som ska hända med de omhändertagna djuren. Det finns då flera alternativ till beslut om vad som ska ske med omhändertagna djur, vilka är att antingen sälja, överlåta eller avliva dem.

Att avliva djur är någonting som väcker starka känslor hos många och som har framkallat debatt i samhället under lång tid tillbaka. Både privatpersoner och djurorganisationer engagerar sig i frågor om avlivning av djur, och särskilt motstånd har länsstyrelsernas beslut om avlivning av katter fått, vilket har uppmärksammats i media. Därför kan det vara intressant att undersöka hur länsstyrelsernas beslut om vad som ska ske med omhändertagna katter ser ut, vad orsaken är till att de beslutar att avliva katter och om de följer lagstiftningen vid beslutsfattandet. En annan anledning till att detta kan vara intressant att undersöka är att länsstyrelserna sedan år 2018 har fått ett större ansvar gällande omhändertagande av djur och det därför kan vara tänkvärt att studera hur deras arbete ser ut efter utökandet av deras arbetsuppgifter.

Syftet med den här studien var att skapa en översikt över hur många katter länsstyrelserna beslutat att sälja/överlåta eller avliva, under en viss tidsperiod. Syftet var även att komma fram till vad som motiverade besluten att avliva katterna och att ta reda på hur väl besluten om avlivning av katter stämmer överens med gällande lagstiftning för hur sådana beslut ska fattas. För att åstadkomma detta begärdes allmänna handlingar, i form av beslut om vad som ska ske med omhändertagna katter, ut av tre länsstyrelser och lästes igenom. Besluten jämfördes också med lagstiftning i ämnet. Ingen tydlig slutsats kunde dras angående fördelningen av katter som säljs/överlåts eller avlivas av länsstyrelserna. När det gäller frågan om vad som motiverade besluten att avliva katterna, visar resultatet att de flesta katter avlivats av medicinska skäl, därefter medicinska och mentala skäl, sedan mentala skäl, och en minoritet av andra skäl. När det gäller besluten om

avlivning av katter och om dessa överensstämmer med gällande lagstiftning, visar resultatet att en övervägande majoritet, 98,60 % av besluten, överensstämmer med hur lagstiftningen beskriver att dessa ska fattas.

7. Tack

Jag vill rikta ett särskilt stort tack till Katja Lundqvist som varit min handledare i arbetet. Av henne har jag fått mycket god konstruktiv kritik som bidragit till en mängd förbättringar av arbetet. Jag vill även tacka Hilda Sunnqvist som givit feedback på mitt arbete och bidragit med idéer om justeringar. Handläggare på Länsstyrelsen Jämtlands län, Västmanlands län och Västra Götalands län ska ha tack för det vänliga bemötandet och den effektiva handläggningen av min begäran.

Slutligen vill jag tacka mina fina vänner och min familj som stöttat mig och haft förståelse för att jag varit mer frånvarande än vanligt under den period jag suttit som mest intensivt med arbetet.

Referenser

- Bailey, S. 2011. Academic Writing A Handbook for International Students. Abingdon, Routledge.
- Berg, L., Hansson, A.G. & Kinch, V. 2017. Rutin för handläggning av anmälningssärenden – djurskydd [internt material]. Länsstyrelserna, 28-nätverket.
- Betänkande 2021/22: MJU13 2022. Märkning och registrering av katter. Riksdagen. Vällingby: Elanders Sverige AB.
- Djurskyddet Sverige. 2019. https://tidningen.djurskyddet.se/wp-content/uploads/2020/06/Djurskyddet_Nr4_2019.pdf, använd 2022-05-24.
- Djurskyddsförordning (2019:66).
- Djurskyddslag (2018:1192).
- Djurvälfärdsenheten 2020. Djurskyddskontrollen 2019 - En redovisning av länsstyrelsernas arbete. Jönköping: Jordbruksverket.
- Ds 2019:21. 2019. Märkning och registrering av katter – ett förslag och dess konsekvenser. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Förvaltningslag (2017:900).
- Johansson, O. 2021. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/lansstyrelsen-mailbombas-efter-kattavlivningar>, använd 2022-05-24
- Jordbruksverket (2021). Djurskyddskontrollen 2020 - En redovisning av kontrollmyndigheternas arbete. Jönköping: Jordbruksverket.
- Lövei, G.L. 2021. Writing and Publishing Scientific Papers A Primer for the Non-English Speaker. Cambridge, Open Book Publishers.
- Mariti, C., Bowen, J.E., Campa, S., Grebe, G., Sighieri, C. & Gazzano, A. 2016. Guardians' Perceptions of Cats' Welfare and Behavior Regarding Visiting Veterinary Clinics. Journal of Applied Animal Welfare Science. 19, 375-384.

- Nibblett, B.M., Ketzis, J.K. & Grigg, E.K. 2014. Comparison of stress exhibited by cats examined in a clinic versus a home setting. *Applied Animal Behaviour Science*. 173, 68-75.
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400).
- Proposition 2013/14:141 2014. En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Miljödepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.
- Proposition 2021/22:49 2021. Märkning och registrering av katter. Näringsdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.
- Proposition 2017/18:147 2018. Ny djurskyddslag. Näringsdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.
- Proposition 1987/88: 93 1988. Om, m.m.. djurskyddslag. Regeringen. Stockholm: Norstedts Tryckeri.
- Proposition 2016/17:224 2017. Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter när länsstyrelserna tar över uppgifter på djurområdet. Justitiedepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.
- Sparkes, A.H., Bessant, C., Cope, K., Ellis, S.L.H., Finka, L., Halls, V., Hiestand, K., Horsford, K., Laurence, C., MacFarlane, I., Neville, P.F., Stavisky, J. & Yeates, J. 2013. ISFM Guidelines on Population Management and Welfare of Unowned Domestic Cats (*Felis catus*). *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 15, 811-817.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter, saknr L 102.
- Striwing, H. 2020. Kompendium i förvaltning och djurskydd m.m..
- Tateo, A., Zappaterra, M., Covella, A. & Padalino, B. 2021. Factors influencing stress and fear-related behaviour of cats during veterinary examinations. *Italian Journal of Animal Science*. 20, 46-58.
- Trevorrow, N. 2014. Helping cats cope with stress in veterinary practice. *Veterinary Nursing Journal*. 28, 327-329.
- Tryckfrihetsförordning (1949:105).

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

- <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.